

Stežka kolem Zámeckého rybníka

Text a neoznačené foto: Jan Moravec

Dnes se vydáme do nejsevernějšího cípu republiky, na Šluknovsko. Do krajiny zalesněných žulových pahorků, pastvin a jedinečných domků kombinujících hrázděnou a roubenou architekturu. Do končin, ze kterých je to do Saska co by kamenem dohodil, zatímco do vnitrozemí přes hory. Do míst i díky tomu působících poněkud „zapomenuté“, avšak majících ohromné kouzlo.

▲
Zámecký rybník
v Lipové

Zámecký rybník v Lipové je se svými plus minus deseti hektary (katastrálně 11,5 ha, odečteno z mapy spíše tak 9 hektarů otevřené vodní plochy) jedním z největších rybníků Šluknovského výběžku. Jeho historie je spojována se selským povstáním roku 1680. Stejně jako na mnoha jiných místech království, i na panství Hainspach (jak se tehdy dnešní Lipová

jmenovala) se toho roku vzbouřili sedláci, domáhající se svých domnělých prastarých práv a žádající snížení roboty. Rebelie byla potlačena a vzbouřenci museli údajně za trest vybudovat tento rybník. Údajně, protože jde spíše o pověst. Z dochovaných dokumentů vyplývá pouze tolik, že Jan Jiří Slawata uložil čtyřem vůdcům rebelie zdarma odpracovat osm dní na novém

SPOLEČNOST NET4GAS

je spolehlivým a bezpečným provozovatelem přepravní soustavy pro zemní plyn v České republice a rozvíjí odpovědnou politiku ochrany životního prostředí s ohledem na současné a budoucí generace. Od toho se odvíjí nejen její odpovědné podnikání, ale také dlouhodobá strategie firemní filantropie realizovaná v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě. Je dlouholetým generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody, se kterým se podílí na zpřístupnění přírodně cenných lokalit veřejnosti, a také celostátních přírodovědných soutěží Zlatý list a Ekologická olympiáda, které pořádá Sdružení mladých ochránců přírody ČSOP. Více informací o programu a zpřístupněných lokalitách najdete na www.blizpriode.cz.

rybníku. V čem přesně tato práce spočívala, není známo, dle rozsahu práce šlo však nejspíše o nějaké dodatečné úpravy či údržbu rybníku, který byl podle všeho založen již o několik let dříve (v letech 1675–1677).

Rybníku se tehdy říkalo Slawatův, protože zámek na jeho břehu ještě nestál. Centrem panství byl tzv. Starý zámek, později přestavěný na pivovar a v 70. letech 20. století zbořený. Nový zámek, jehož ruiny jsou při procházce kolem Zámeckého rybníka nepřehlédnutelné, nechal postavit před polovinou 18. století hrabě Salm. Byť dnešní stav tomu nenapovídá, jde o mimořádně hodnotnou barokní stavbu. Bohužel, uplynulé půlstoletí pro něj bylo velmi nelehké. V 70. a 80. letech 20. století byl ponechán zcela záměrně pustnutí ve snaze docílit zrušení památkové ochrany a na jeho místě postavit novostavbu školy v přírodě. Listopadový převrat demolici zabránil, avšak to bylo tak všechno. Zchátralý zámek se dostal do rukou pochybné společnosti zabývající se majetkovými spekulacemi a koncem 90. let dorazil požár, s velkou pravděpodobností úmyslně založený, i to málo, co ještě zbývalo. Dnes je vlastníkem občanské sdružení Via Tempora Nova a snaží se celý rozlehlý areál zachránit. Zatím je jeho aktivity nejvíce vidět na obnovených zámeckých zahradách. A tím se vlastně po malé historické vsuvce dostáváme zpátky k rybníku. Ten je totiž předělem dvou zcela odlišných světů. Zatímco na jeho východním břehu se rozkládá zámecký park, na protějším břehu najdeme dokonalou divočinu. O tom však donedávna neměla většina návštěvníků Lipové ani tušení.

Ukázat, že Lipová nejsou jen ruiny zámku, nově opravený kostel s malým

▲ Ze slavnostního otevření naučné stezky

▼ Nový zámek a postupně obnovovaný zámecký park s barokní kašnou

▼ V rámci projektu NET4GAS Blíž přírodě bylo mimo jiné na severním břehu rybníka vybudované odpočívadlo

muzeem v podkroví či infocentrum v pro region typickém podstávkovém domě, ale i velmi zajímavá příroda, chce právě nová naučná stezka Kolem Zámeckého rybníka, kterou v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě vybudovaly v letošním roce společnými silami obec Lipová s místní

Zámecký rybník
v Lipové

- ▲ Molo umožňuje nahlédnout blíže do mokřadní olšiny
- ▼ Hráz zámeckého rybníka zdobí Hastrman

organizací ČSOP při Střední lesnické škole Šluknov.

Dva kilometry dlouhá stezka začíná na hrázi rybníka, mezi mohutnými lipami, které jsou součástí chráněné aleje táhnoucí se kdysi od Nového zámku údajně až k salmovské hrobce v 3,5 km vzdáleném Vilémově, a ještě dnes čítající ke stovce stromů. Pokud pojmem procházku kolem rybníka jako součást většího putování za poznáním tohoto kraje, pak nás na hráz dovede ze Šluknova či z Rumburka modrá turistická značka, obkružující celý Šluknovský výběžek.

Kromě dvou totožných úvodních panelů – na začátku a na konci – má stezka šest zastavení s informačními tabulemi vybavenými krásnými fotografiemi. První, na poloostrově, se věnuje bezobratlým v rybníku – vážkám, broukům a mlžům. Druhá pojednává o rybách. V případě Zámeckého rybníka jde ovšem o ryby, které sem byly uměle nasazeny pro účely rybolovu; nejde o nějaká přirozená rybí společenstva. Další zastávka, botanická, je doplněna molem umožňujícím vstup do mokřin při severním cípu rybníka. Největší atrakcí je zde na přelomu jara a léta bíle kvetoucí dáblík bahenní, naše původní „kala“. Mokřadním olšinám a jejich vegetaci je věnováno i zastavení následující. Z přírodovědného hlediska jde rozhodně o jedno ze dvou nejzajímavějších míst na celé stezce. Krom dáblíku tu můžeme najít třeba nenápadný chráněný pupečník obecný, vzácný, občas v zahrádkách pěstovaný kapradiník bažinný či spíše z rašelinných luk známou mochnu (zábělník) bahenní se zvláštními tmavě červenými květy. Předposlední zastávka je ornitologická. Prozrazuje mimo jiné, že na rybníku byl několikrát pozorován

orlovec říční a občas sem zalétá i v regionu hnízdící orel mořský. Poslední zastavení je věnováno hlodavcům. Nacházíme se totiž v místech, kde žije největší z našich hlodavců, bobr. Všude v okolí lze nalézt stopy po jeho činnosti, okousané větve i celé kmeny. A opodál stojí i jeho hrad. Místní tvrdí, že v podvečer zde lze při troše štěstí bobra i spatřit. Bobra si totiž v Lipové náramně považují, nemají ho – jako leckde jinde – za nepřítele. Ano, bobří panství je tím druhým přírodovědně velice zajímavým místem na trase. Krásná nespoutaná divočina. (Prosím, pozorujte bobry pouze z povzdálí, abyste je nerušili.)

Stezka zatím není nijak značená (jedná se s Klubem českých turistů o oficiálním proznačení), ale orientačně není náročná. Fakticky se jde stále doleva, kolem rybníka. Na úvodním panelu je přehledný plánec celé trasy a na rozcestích je většinou vždy vidět následující tabuli. Formálně stezka končí před výletní restaurací U pytláka, ale na hráz to je odtud necelý půlkilometr po silnici, takže není problém pojmout ji jako okružní. Naopak, pokud se necháte zlákat

▲ V divočině při Zámeckém rybníku žijí bobří. Foto Denisa Mikešová

▼ Jendou z nejzajímavějších rostlin, které lze cestou spatřit, je ďáblík bahenní. Foto Denisa Mikešová

k většímu toulání Šluknovskem, jděte od závěrečné tabule po cestě vpravo a na nejbližším rozcestí opět vpravo, další z mnoha místních alejí; na jejím konci vás pěšina navede na hráz malého zrušeného rybníčku a za ním najdete opět modrou turistickou značku, po níž můžete pokračovat dále tímto krásným krajem. ■